

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
Division of Epidemiology Ministry of Public Health

รายงาน

ISSN 0125-7447

การเฝ้าระวังโรคประจำเดือน

Monthly Epidemiological Surveillance Report

ปีที่ ๓๐ : ฉบับที่ ๒ : กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒
VOLUME 30 : NUMBER 2 : FEBRUARY 1999

สารบัญ CONTENTS

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง 37
ในเด็กวัยก่อนเรียนของจังหวัดสุโขทัย
สถานการณ์เอดส์ และผู้ติดเชื้อที่มีอาการของประเทศไทย ณ วันที่ 31 มกราคม 2542 61

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง ในเด็กวัยก่อนเรียนของจังหวัดสุโขทัย

FACTORS THAT INFLUENT THE MATERNAL BEHAVIOR TO PREVENT DIARRHEA AMONG
THE PRE-SCHOOL CHILDREN IN SUKHOTHAI PROVINCE.

ผู้วิจัย สมศักดิ์ นุกุลอุดมพานิชย์ (Somsak Nukuludompanich) สุดาภรณ์ กุมาร (Sudaporn Kumarn)

วิยะดา ดิลกวัฒนา (Viyada Dilokwattana)

สถานที่ทำงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย Provincial Public Health Office, Sukhothai Province.

บทคัดย่อ

โรคอุจจาระร่วงเป็นสาเหตุสำคัญของการป่วยและการตายของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เป็นโรคที่มีอุบัติการณ์สูง รวมทั้งยังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย โดย ถูกจัดให้เป็นโรคที่ต้องเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเป็นอันดับหนึ่งและอันตรายมากถ้าเป็นในเด็ก เพราะนอกจากจะมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของร่างกายแล้วยังมีผลต่อการพัฒนาทางสมองของเด็กด้วย สาเหตุของโรคอุจจาระร่วง ส่วนหนึ่งเกิดจากพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดู ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นมารดาของเด็กมีการรับรู้และการปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียนของจังหวัดสุโขทัย จำนวน 514 ราย สุ่มตัวอย่างจากทุกอำเภอ รวม 9 อำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และนำรูปแบบความเชื่อทางด้านสุขภาพมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษาวิเจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยประมาณ 2,000 - 3,000 บาทต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงในเด็ก อยู่ในระดับถูกต้องมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็ก อยู่ในระดับถูกต้องร้อยละ 68 สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ อาชีพ การศึกษา ประสบการณ์การเจ็บป่วย และปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงในเด็ก

จากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมสุขศึกษาสำหรับมารดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กและกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ อีกต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และการสาธารณสุข ได้พัฒนาจนสามารถที่จะควบคุมและรักษาโรคติดต่อร้ายแรงได้หลายชนิด แต่ยังมีโรคติดต่อบางโรคที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุข โดยเฉพาะ โรคอุจจาระร่วงเป็นสาเหตุสำคัญของการเจ็บป่วยและการตายของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากมีรายงานผู้ป่วยมากเป็นอันดับหนึ่ง และมีอัตราตายมากเป็นอันดับสองในกลุ่มโรคติดต่อ จากรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของจังหวัดสุโขทัย ปี 2539 พบว่า มีผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วง รวม 8,102 ราย เสียชีวิต 10 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 1,321.01 ต่อแสนประชากรอำเภอที่มีอัตราป่วยสูงสุดได้แก่ อำเภอศรีนครินทร์ อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอบ้านด่านลานหอย ตามลำดับ ส่วนมากเป็นผู้ป่วยที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี คือ อายุต่ำกว่า 1 ปี อัตราป่วย 18,676.12 ต่อแสนประชากร อายุ 1 - 4 ปี อัตราป่วย 4,691.22 ต่อแสนประชากร และในปี 2540 มีผู้ป่วยเพิ่มขึ้น คือ มีผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วง รวม 10,358 ราย เสียชีวิต 2 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 1,996.78 ต่อแสนประชากร อำเภอที่มีอัตราป่วยสูงสุดได้แก่ อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอศรีนครินทร์ อำเภอบ้านด่านลานหอย ตามลำดับ ส่วนมากเป็นผู้ป่วยที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี คือ อายุต่ำกว่า 1 ปี อัตราป่วย 22,121.70 ต่อแสนประชากร อายุ 1 - 4 ปี อัตราป่วย 7,941.82 ต่อแสนประชากร (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย 2539,2540.) สาเหตุสำคัญของโรคอุจจาระร่วง คือ การติดเชื้อเช่น เชื้อไวรัส แบคทีเรีย ตลอดจนพยาธิบางชนิดและสาเหตุร่วมได้แก่ ภาวะโภชนาการ การดูดซึมอาหารไม่ดี ภูมิคุ้มกันต่ำและยังมีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งแบบแผนความเชื่อที่ส่งสมกันมา การปฏิบัติของมารดาเกี่ยวกับการให้นมหรืออาหารแก่บุตร พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องของมารดาหลายประการ ซึ่งอาจจะเป็นการส่งเสริมโรคอุจจาระร่วงในเด็กเพิ่มขึ้นมารดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กมีบทบาทต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วยของเด็กวัยนี้ ซึ่งกลุ่มครอบครัวนี้ส่วนสำคัญมากต้องงานด้านสาธารณสุขทั้งการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งครอบครัวจะเป็นจุดทางสังคมจุดแรกที่ใกล้ชิดกับโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นในครอบครัว จากรายละเอียดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียนของจังหวัดสุโขทัย เพื่อประโยชน์ในการนำไปจัดกิจกรรมสุขศึกษาให้เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ในระยะยาว ซึ่งจะทำให้อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงลดลงอันจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียนของจังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อศึกษา

1. ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสังคมประชากร การรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงกับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียนของจังหวัดสุโขทัย
2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียน
3. พฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยต่อไปนี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียน
 - ปัจจัยด้านสังคมประชากร ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนบุตร ประสบการณ์การเจ็บป่วยของมารดา
 - ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง การรับรู้ผลดีจากการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่
2. ปัจจัยต่อไปนี้สามารถร่วมกันทำนายการเกิดพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงได้

- ปัจจัยด้านสังคมประชากร ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนบุตร ประสบการณ์การเจ็บป่วยของมารดา
- ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง ได้แก่ การรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรู้ความ

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสังคมประชากร ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง และพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กวัยก่อนเรียนของจังหวัดสุโขทัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ มารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ในพื้นที่ทั้ง 9 อำเภอของจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ มารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ในพื้นที่ทั้ง 9 อำเภอของจังหวัดสุโขทัย คำนวณขนาดตัวอย่างที่ศึกษาจากจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 23,757 คน ได้จำนวนตัวอย่าง 378.05 ราย เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น จึงเพิ่มจำนวนตัวอย่างเป็น 514 ราย

การสุ่มตัวอย่าง

สุ่มตัวอย่างแบบลำดับชั้น (Stratified Random Sampling) จากสัดส่วนของประชากร ที่มีคุณสมบัติตามกำหนด โดยมีขั้นตอนในการสุ่มเลือกดังนี้

1. กำหนดจำนวนตัวอย่าง อำเภอละ 60 ราย
2. กำหนดตำบลในแต่ละอำเภอ โดยคิดจำนวนเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนตำบลทั้งหมดในแต่ละอำเภอ
3. จักรณาลงชื่อตำบลของแต่ละอำเภอให้ได้จำนวนตามข้อ 2
4. สุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านโดยให้กระจายไปหมู่บ้านละ 1 - 2 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์มารดา ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยข้อมูลด้านสังคมประชากร ข้อมูลด้านการรับรู้ของมารดาเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง ข้อมูลด้านการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคอุจจาระร่วง

วิธีดำเนินการวิจัย

ภายหลังการตรวจสอบ ปรับปรุง และแก้ไขเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. เสนอโครงการวิจัยเพื่อขออนุมัติดำเนินการ
2. ประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเพื่อเตรียมพื้นที่ดำเนินการเก็บข้อมูล
3. จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์
4. ประชุมชี้แจงผู้ช่วยสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทีมผู้ช่วยสัมภาษณ์เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 18 คน ซึ่งประจำอยู่ที่อำเภอในพื้นที่เป้าหมายและได้จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ เทคนิคการสัมภาษณ์ ตลอดจนขั้นตอนในการดำเนินงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เสร็จแล้วตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ฉบับใดที่มีปัญหาผู้วิจัยได้นำกลับไปให้ผู้ช่วยวิจัยหรือผู้ช่วยสัมภาษณ์ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องเรียบร้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติของการวิจัยครั้งนี้ ใช้ความเชื่อมั่นในระดับมากกว่าร้อยละ 95 (<0.05) เป็นเกณฑ์ในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. สถิติพรรณนา ข้อมูลด้านลักษณะประชากร วิเคราะห์ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติวิเคราะห์

- ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมประชากร ซึ่งตัวแปรเป็นลักษณะของข้อมูลเชิงปริมาณ ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงกับพฤติกรรมป้องกันการโรคอุจจาระร่วงด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson 's Product Correlation Coefficient)

- ทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสังคมประชากร ที่ตัวแปรเป็นลักษณะของข้อมูลเชิงคุณภาพกับพฤติกรรมป้องกันการโรคอุจจาระร่วงด้วยสถิติ Chi-square Test

ผลของการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี มากที่สุด ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพอยู่ในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ได้แก่ อาชีพเกษตรกร ซึ่งรายได้ค่อนข้างต่ำ คือ ประมาณ 1,000 - 3,000 บาทต่อเดือน จำนวนบุตรมีชีวิตส่วนใหญ่มีบุตร 2 คน จำนวนบุตรมีชีวิตที่มีอายุระหว่าง 2 - 5 ปี พบว่า ส่วนใหญ่มีบุตรเพียง 1 คน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่มีประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

2. ข้อมูลด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับถูกต้อง ร้อยละ 80.7, 64.1 และ 86.6 ตามลำดับ

3. พฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงอยู่ในระดับถูกต้อง ร้อยละ 67.7

4. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ รายได้ จำนวนบุตรมีชีวิต อาชีพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเจ็บป่วยของมารดา ปัจจัยด้านการรับรู้กับพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็ก

พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วง คือ รายได้ของครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเจ็บป่วยของมารดา การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรคและการรับรู้ผลดีของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ข้อมูลด้านลักษณะสังคมประชากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี มีมากที่สุด อายุเฉลี่ย 31 ปี ร้อยละ 81 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48 ประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 22 พบว่า รายได้เฉลี่ย 2,000 - 3,000 บาทต่อเดือนมีถึง ร้อยละ 38 จำนวนบุตรมีชีวิต 2 คน ร้อยละ 47 จำนวนบุตรที่มีอายุ ระหว่าง 0 - 5 ปี ส่วนใหญ่มี 1 คน ร้อยละ 88 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาถึง ร้อยละ 89

2. การรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคอุจจาระร่วงการรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ผลดีของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับถูกต้อง

3. พฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็ก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมถูกต้องแต่ยังมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องในเรื่องน้ำดื่มของเด็กโดยมารดาให้เด็กดื่มน้ำฝนที่ไม่ได้ต้ม น้ำที่ใช้น้ำจากขนะส่วนมากใช้น้ำบ่อ และการกำจัดแมลงวันบางบ้านมีแมลงวันแต่ไม่กำจัด

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมประชากร ปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงในเด็กกับพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วง

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยด้านอายุ จำนวนบุตรมีชีวิต ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วง ส่วนรายได้ของครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเจ็บป่วยของมารดา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

รายได้ มารดาที่มีรายได้สูงจะมีพฤติกรรมกำหนัดป้องกันโรคได้ถูกต้องมากกว่ามารดาที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการมีศักยภาพในการส่งเสริมให้บุคคลมีการดูแลตนเองเพิ่มมากขึ้น

อาชีพ อาชีพของมารดาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำหนัดป้องกันโรคโดยที่ลักษณะธรรมชาติของผู้หญิงส่วนใหญ่แล้วจะมีชีวิตอยู่ในบ้านมีการสังคมนอกบ้านแบบติดต่อกันเองกับบ้านใกล้เคียงกัน ผู้หญิงจึงสามารถเป็นผู้แพร่ข่าวได้เร็วกว่าผู้อื่น และการพูดคุยนั้นอาจเป็นการทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้หญิง เช่นเรื่องสุขภาพอนามัยในครอบครัวตนเอง เรื่องชาวบ้านอื่น ๆ เป็นต้น การสังสรรค์ระหว่างเพื่อนบ้านในชุมชนย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องความรู้ เมื่อผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านยังทำให้สังคมของผู้หญิงกว้างขึ้น การแลกเปลี่ยนข่าวสารมีมากขึ้น ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของผู้หญิง โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวจะเป็นประเด็นที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ให้ความสนใจเป็นพิเศษ ผลจากการเรียนรู้จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้หญิงหาหนทางปรับปรุงแก้ไขในสิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับในกรณีของโรคอุจจาระร่วงซึ่งเป็นโรคติดต่อและมีผลกระทบต่อทุกคนในครอบครัวจะเป็นแรงเสริมให้ผู้หญิงเกิดความตระหนักมากยิ่งขึ้น และน่าจะมากพอที่จะทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมกำหนัดป้องกันเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกในครอบครัว

การศึกษา มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กได้ดีกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ เนื่องจากมารดาที่มีระดับการศึกษาสูงสามารถที่จะเกิดการเรียนรู้ เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ง่าย และเร็วกว่าจากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ เอกสาร หรือสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ

ประสบการณ์การเจ็บป่วย มารดาที่เคยป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงจะมีพฤติกรรมกำหนัดป้องกันโรคในเด็กได้ดีกว่ามารดาที่ไม่เคยป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง

การรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำหนัดป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กคือ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค การรับรู้ความรุนแรง และการรับรู้ผลของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการอธิบายพฤติกรรมตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพที่กล่าวถึงปัจจัยในเรื่องต่อไปนี้นี้ได้แก่ ปัจจัยการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคว่าถ้าบุคคลมีการรับรู้หรือมีความเชื่อว่าตนเองมีโอกาสป่วยเป็นโรคร้าย ก็จะมีพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงต่อภาวะการเจ็บป่วยนั้น ปัจจัยการรับรู้ความรุนแรงของโรคว่าถ้าบุคคลตระหนักถึงความง่ายที่จะป่วยเป็นโรคและมีความเชื่อว่าผลที่ตามมาของความเจ็บป่วยนั้นรุนแรงและมีผลเสีย ก็จะมีการปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงการเจ็บป่วยนั้น และปัจจัยในด้านการรับรู้ผลของการปฏิบัติตามคำแนะนำได้กล่าวว่าการปฏิบัติที่มีความพร้อมอยู่ในระดับสูง คือ มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคและความรุนแรงของโรคแล้วการปฏิบัติจะเกิดขึ้นหรือไม่มันยังขึ้นอยู่กับ การรับรู้หรือมีความเชื่อว่า การปฏิบัตินั้นเป็นผลดี เมื่อเปรียบเทียบกับอุปสรรคบางอย่างที่ขัดขวางต่อการปฏิบัติ

จากผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กก่อนเรียนครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรอิสระ คือ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ประสบการณ์การเจ็บป่วยของมารดาปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงในเด็ก สามารถร่วมกันทำนายการเกิดพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรจะมีการจัดกิจกรรมให้กับมารดาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องดูแลเด็กโดยดูจากคุณสมบัติด้านอาชีพ การศึกษา รายได้ ประสบการณ์การเจ็บป่วยของมารดา เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเกิดการรับรู้เรื่องโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคอุจจาระร่วงความรุนแรงและผลของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ได้อย่างใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยการจัดกิจกรรมที่มีการสร้างสถานการณ์ตามจริงซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมกำหนัดป้องกันโรค

2. ควรจะมีการคิดค้นการจัดกิจกรรมสุศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

3. ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยควรคำนึงถึงจำนวนตัวแปร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และสถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการใช้สถิติ อาจมีการพิจารณาเลือกตัวแปรอื่นมาวิเคราะห์เพิ่มเติมหรือใช้เป็นหลักในการศึกษาวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม

ดุสิต สุจิรารัตน์.ปัจจัยเสี่ยงการเกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุ 0 - 5 ปี.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร

มหาบัณฑิตสาขา ชีวสถิติ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.

บุศรา กาญจนบัตร และคณะ. พฤติกรรมการป้องกันและการรักษาโรคอุจจาระร่วงของมารดาที่มีบุตร อายุ 0 - 5 ปี ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. The 6th workshop on diarrhea disease. Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, 1987 : 21.

พรพิมล พัวประดิษฐ์ และคณะ. การเปลี่ยนแปลงในความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตนของมารดาเมื่อบุตรเกิดอาการอุจจาระร่วง รมารับตีเวชสาร. 2526 : 6 : 109 - 115.

สมทรง สุกคัลป์. ความเชื่อและปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของมารดาและบุตร ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526.

สาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย,สำนักงาน. "รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา". 2539, 2540.